

VEROOVER DE STRAAT

EN MAAK RUIMTE
VOOR JONG EN OUD

kind & samenleving

KIND & SAMENLEVING

Kind & Samenleving is een kennis- en onderzoekscentrum dat kinderen en jongeren ruimte wil geven. Ruimte om te spelen, maar ook ruimte om hun stem te laten horen in de maatschappij. Daarom maken we werk van speel- en ontmoetingsruimte: in opdracht van heel wat steden en gemeenten gaan we na hoe kinderen en jongeren zich echt thuis kunnen voelen in hun buurt. Daarnaast doen we onderzoek naar die thema's die er voor hen toe doen. Dat kan gaan over spelen, maar ook over school, vrije tijd, sport, welzijn, familie.

In 2014 werkte Kind & Samenleving in Leuven (Lindensestraat) en Antwerpen (Florastraat) twee pilotprojecten uit, over de 'woonstraat'. Samen met kinderen bekeken we hoe hun straat beter kon worden ingericht. Die inzichten lagen mee aan de basis van deze publicatie.

COLOFON

Auteurs: Kaat Schaubroeck, Francis Vaningelgem, Marlies Marreel (Kind & Samenleving)

Tekeningen: Peter Dekeyser (Kind & Samenleving)

Verantwoordelijke uitgever: An Piessens (Kind & Samenleving)

Grafisch ontwerp: Fotokoncept

kind & samenleving

Met steun van de
Vlaamse overheid

WOORD VOORAF

Als u dit document in handen hebt, dan koestert u wellicht dromen voor uw straat. Fantastisch!

Met deze publicatie willen we u inspireren om daar concreet mee aan de slag te gaan, de straat te verOOveren én kinderen meer ruimte te geven. Bij Kind & Samenleving zijn we er immers van overtuigd dat kinderen voluit moeten kunnen spelen, niet alleen in de achtertuin of in de natuur, maar ook in straten, langs paden en op pleintjes in de buurt. Spelen is hun manier om hun plaats in de samenleving te zoeken, en op straat krijgen ze daartoe volop kansen: ze kunnen er **ontspannen**, **ontdekken** en **ontmoeten**.

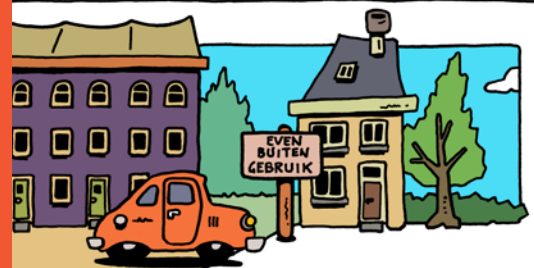
Ontspannen

Ontmoeten

Ontdekken

VEROOVEREN IN VOGELVLUCHT

- P.5 **VAN WIE IS DE STRAAT?**
Waarom uw droom belangrijk is
- P.8 **STAP 1: WIE DOET MEE?**
Een enthousiast team samenstellen
- P.10 **STAP 2: DE STRAATMETER**
Op onderzoek in uw straat
- P.17 **STAP 3: HET GROTE DROMEN-DEBAT**
Een gesprek over wat u echt belangrijk vindt
- P.20 **STAP 4: EEN WAAIER VAN OPLOSSINGEN**
Grasduinen tussen tijdelijke en definitieve ingrepen
- P.26 **STAP 5: HOE MOET HET NU VERDER?**
Concrete stappen en inspirerende websites

VAN WIE IS DE STRAAT?

STEL U EENS VOOR...

Het is zaterdagochtend en de kinderen hebben het druk-druk-druk. Tijd voor het ontbijt is er amper, die pyjama's kunnen niet snel genoeg uit, want kijk: hun vriendjes plakken al met de neus tegen de ruiten. 'Vooruit, jassen aan en ga maar', zegt u. U zet de voordeur open. Daarna hoort u de kinderen in de verte over het voetpad rennen. Heel af en toe komt er eentje binnenwaaien om een step te halen, of een waterpistool, maar u weet dat u ze met een gerust hart kunt laten begaan: de trottoirs zijn breed genoeg en als er auto's aankomen, houden ze rekening met de kinderen. Bovendien is er altijd wel iemand van de burens die een oogje in het zeil houdt. Wellicht gaat u er straks ook even bijzitten, op het bankje daarbuiten. Da's altijd gezellig.

Klinkt goed, niet? Het is ook mogelijk! Sterker nog: u kunt als buur zelf mee aan de kar trekken om de straat open te stellen voor kinderen. Deze publicatie wil dan ook een uitnodiging zijn om met andere ogen naar die straat te kijken. Is het fair dat auto's er voorrang krijgen? Moeten ze er wel (altijd) zijn? Of mag de rijweg ook een speel- en babbelweg worden? Mogen kinderen er ravotten, niet alleen op het voetpad, maar ook echt op straat? Het zijn lastige vragen, maar we willen ze blijven stellen. Want als de straat van iedereen is, dan is ze dus ook van de kinderen.

DE O'S VAN VEROOVEREN

In een kindvriendelijke straat vinden kinderen en jongeren (en volwassenen!) deze 3 O's:

Ontspannen

Ze kunnen er ravotten, chillen, steppen, schatten verstoppen... Ze kunnen er een spel bedenken met een hele groep vrienden of een strip lezen op de drempel van het huis. Jongeren kunnen er rondhangen en elkaar uitdagen. Kortom, ze kunnen er de tijd van hun leven hebben.

Ontdekken

De straat is hun uitvalsbasis, waar ze stukje bij beetje op verkenning gaan, en vanwaar ze later vertrouwd worden met de buurt, met hun dorp of hun stad. Zo worden ze langzaam maar zeker zelfstandig in hun verplaatsingen.

Ontmoeten

Kinderen vinden in hun straat vrienden om mee te spelen, maar kunnen ook rekenen op de volwassenen in de buurt. Omdat ze de burens kennen, is er altijd wel iemand bij wie ze terecht kunnen. Jongeren kunnen afspreken met elkaar om dan verder het dorp of stad in te trekken.

DE 3 O'S, OF HET RECEPT VOOR EEN FANTASTISCHE JEUGD

“Stop! Niet op straat! Eerst naar links kijken en dan naar rechts!” Het zijn vaak de eerste dingen die we kinderen leren over de straat. Dat moet wel: de auto neemt er zo'n centrale plaats in dat het belangrijk is dat ze daar rekening mee houden. Met wat gevoel voor overdrijving zou je kunnen zeggen dat we hen leren overleven als voetganger tot ze oud genoeg zijn om zelf de auto te nemen. De opkomst van het gemotoriseerde verkeer heeft ons denken alleszins ingrijpend veranderd: zie je op foto's van vroeger nog hoe kinderen en volwassenen de straat inpalmen, dan kunnen we ons daar nu nauwelijks nog iets bij voorstellen.

Als volwassenen aarzelen we om de voordeur open te zetten voor onze kinderen, omdat we het op straat niet veilig genoeg vinden. Uit onderzoek blijkt hoeveel kleiner hun bewegingsvrijheid daardoor is geworden. In Vlaanderen is het aantal kinderen dat aan de voorkant van de huizen, in de publieke ruimte, mag spelen gehalveerd tussen 1982 en 2008. (*) Daardoor zijn we meer kwijtgeraakt dan we vaak beseffen.

Straten zijn zoveel meer dan betonnen repen waar je overheen kunt rijden. Het zijn plekken waar kinderen al die dingen kunnen doen die het recept vormen voor een fantastische jeugd. Ze kunnen er rennen en avonturieren, ze vinden er vrienden en kunnen de omgeving verkennen. Ze leren er de buren kennen, wat de verbondenheid en de veiligheid in de buurt versterkt. Om het met drie O's te zeggen: in de ideale straat kunnen kinderen Ontspannen, Ontdekken en Ontmoeten.

DE STRAAT IS... VAN IEDEREEN!

Uiteraard zijn die drie O's niet alleen fijn voor de kinderen, maar voor de hele buurt. Dat is onze heilige overtuiging: dat wat goed is voor de kinderen, ook verbindend werkt voor volwassenen. Bankjes en een aantrekkelijke stoep nodigen uit om even bij te praten. Een ondergrond waarop je goed kunt rolschaatsen, is ook handiger voor ouders met buggy's of mensen die moeilijk te been zijn. Een stuk groen of een reeks geveltuintjes bieden niet alleen speelruimte (en verstopplekken!), maar ze maken een straat ook gezellig. Een mooie klimboom of een fonteintje beloven verkoeling in de zomer.

Een pleidooi voor straten die beter afgestemd zijn op kinderen, gaat dan ook niet uitsluitend over veiligheid. Het gaat over de dynamiek van een buurt, al speelt veiligheid wel een belangrijke rol. Omdat we weten dat kinderen tot twaalf jaar moeilijk om kunnen met gemotoriseerd verkeer, is een straat pas speelklaar als ze daar ook op ingericht is. Eerlijk is eerlijk, dat ligt niet altijd voor de hand en de mogelijkheden verschillen van straat tot straat. Maar: er liggen wél veel meer kansen dan je op het eerste gezicht zou denken.

Een straat zonder auto's is natuurlijk ideaal voor kinderen en jongeren. Maar ook als dat niet haalbaar blijkt, zijn er tal van tussenoplossingen waar matig verkeer en veel bereidheid bij de bewoners opnieuw ademen en speelruimte geven. Soms komen er technische ingrepen bij kijken, zoals een bredere stoep of een nieuw pleintje. Soms gaat het om kleine, creatieve ideeën en tijdelijke projecten, zoals speelstraten en zelfgemaakt meubilair. Wat het ook wordt: we hopen van harte dat dit voor u de start mag zijn van mooie dromen en concrete projecten, waarin u de straat met hart en ziel gaat verOOveren. Want zeg nu zelf: is het niet gek om al die fantastische ruimte helemaal op te offeren aan auto's?

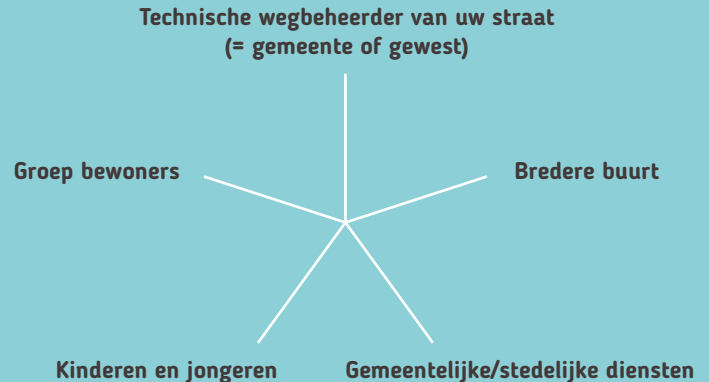
(*) Zie hiervoor onder meer het onderzoek van [Kind & Samenleving](#), waarbij we een vergelijking maakten tussen observaties van spelende kinderen in 1983 en in 2008.

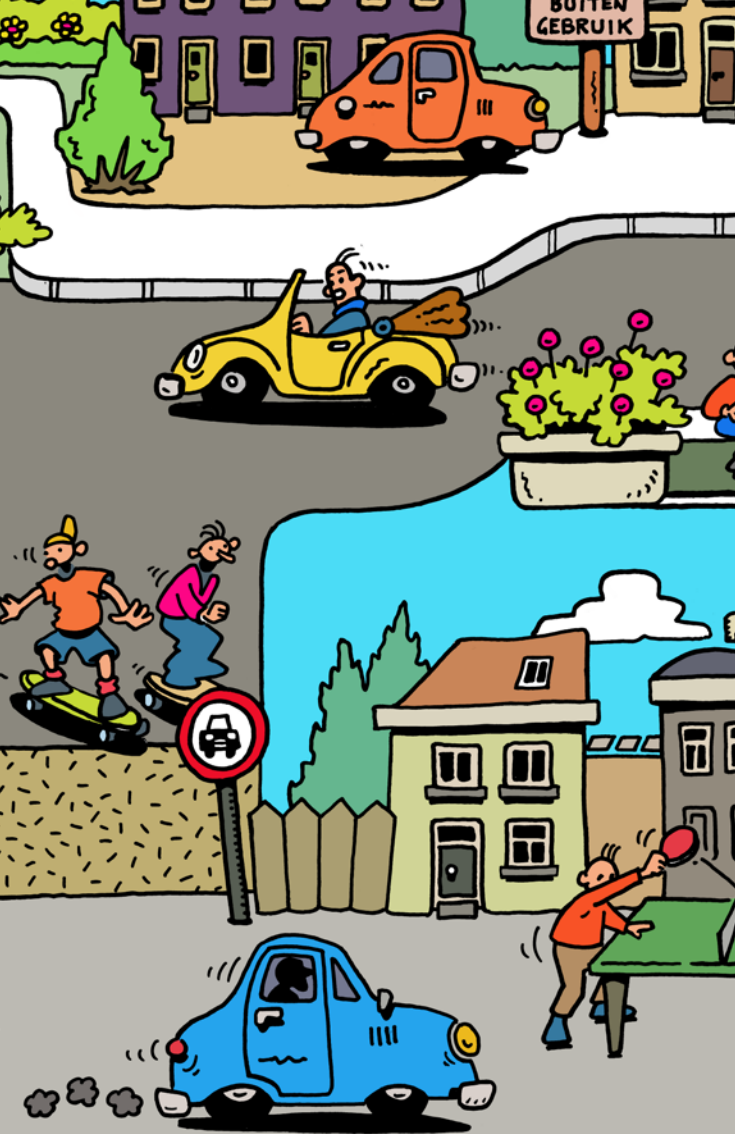
STAP 1: WIE DOET MEE?

Op de volgende pagina's zetten we u in vijf stappen op weg naar een straat op mensenmaat. Eerst en vooral hebt u natuurlijk een team nodig, zodat u samen sterker staat (**stap 1: Wie doet mee?**). Met dat team brengt u de straat in kaart. Welke zijn de troeven? Wie woont er? Hoe ziet de straat er nu uit? (**stap 2: De straatmeter**). Daarna omschrijft u waar u naartoe wilt (**stap 3: Het grote dromen-debat**). Vervolgens gaat u na welke oplossingen er zijn (**stap 4: Een waaier van oplossingen**). Tot slot is er nog het concrete plan (**stap 5: Hoe moet het nu verder?**).

- Samenwerken met andere **bewoners** is niet alleen prettiger, het maakt dat u straks ook sterker staat. Onderzoek of uw buren dezelfde dromen koesteren en de straat graag meer op kinderen (en bewoners) willen afstemmen. Wie zijn de spilfiguren in uw straat? Denk aan een buurtcomité, buren die het straatfeest trekken, ouders van andere kinderen...
- Laat **kinderen en jongeren** meedenken. Hoe zien zij hun ideale straat? Wat zijn voor hen de knelpunten en de gevaarlijke punten? Ook bij de opdrachten in de straat kunt u hen op sleeptouw nemen (zie stap 2). Tips nodig over hoe u kinderen meeneemt in dit soort projecten? U vindt er een heleboel op de website van [Kind & Samenleving!](#)
- Betrek liefst ook de **gemeentelijke/stedelijke diensten** bij uw project. Misschien kunnen ze materiaal voorzien of helpen met technische vragen? Bekijk ook eens het meerjarenplan: vele steden en gemeenten zetten in op actief burgerschap.
- Een straat heeft altijd een **beheerder**. Meestal is dat de gemeente of stad waar u woont, maar ook de Vlaamse overheid is beheerder van een aantal straten. Normaal gezien gaat het dan om grote steenwegen, autosnelwegen... Bij uw stad of gemeente kunnen ze u hier zeker mee verder helpen.
- Ga ook praten met de **brede buurt**. Verschillende groepen hebben andere wensen voor de straat. Er kunnen spanningen ontstaan, zeker over gevoelige onderwerpen als snelheidsremmers, parkeerplaatsen... Informeer de buren via flyers, maar ga ook eens van deur tot deur, breng mensen samen rond een straatfeest, organiseer bewonersvergaderingen, maak eventueel een Facebook-groep voor de straat... Hou er rekening mee dat een compromis er pas komt met veel tijd (en boterhammen).

STAP 2: DE STRAATMETER

Een droomstraat, hoe begin je daar nu precies aan? Met deze **straatmeter** gaat u de buurt letterlijk en figuurlijk opmeten. Zo krijgt u een beeld van de knelpunten én de kansen op verbetering, en ziet u beter wat u precies anders wilt. Goed om weten is dat we u vanaf vraag 2 de straat op sturen, voor meer actieve opdrachten. Plannen voor de straat rijpen niet alleen rond de tafel, maar ook buiten, waar u observeert wat er gebeurt en er met anderen over praat. Maak er gerust een feestelijk moment van. Hier zet u, als buurtbewoners, immers een eerste stap naar de verOOvering van de straat en naar een warmere buurt.

KOESTER DE TROEVEN VAN UW STRAAT

Omdat dromen liefst in goede aarde vallen

Straten zijn er in alle mogelijke vormen en maten, maar hoe druk, lawaaierig of rommelig ze soms ook lijken, ze hebben meestal een aantal heel eigen troeven. Voor u nieuwe plannen smeedt, is het daarom goed te noteren wat u wilt koesteren, wat uw straat zo typisch maakt en waarom het dus de moeite loont om ze te ver000veren.

- Welke zijn de leuke en bijzondere plekken?
- Zijn er delen die kinderen nu al fantastisch vinden?
- Zijn er plekken waar tieners met elkaar kunnen afspreken?
- Is er al wat groen, zijn er geveltuintjes of voortuinen?
- Zijn er leuke winkels waar volwassenen en kinderen wel eens komen?
- Zijn er mensen die uw straat bijzonder maken?
- Vinden er soms feesten plaats?

MAAK EEN PORTRET VAN DE BEWONERS

Met wie zijn we hier eigenlijk?

Wie zijn de **inwoners** van uw straat? Dat is belangrijk, want elke leeftijdsgroep heeft zo zijn wensen. Wonen er veel kinderen? En jongeren? Goed om weten is dat een 'straat zonder kinderen' eigenlijk niet bestaat. Er komen altijd wel kinderen op bezoek, omdat hun grootouders er wonen, omdat er een school ligt of het lokaal van een jeugdbeweging zich daar bevindt...

Probeer de temperatuur in de straat te meten. Wie is er al enthousiast om de straat te ver000veren, en wie zou er nog overtuigd moet worden? Een straat afstemmen op meer 'ontdekken, ontspannen en ontmoeten' vraagt immers ook een sterk engagement van buurtbewoners.

Zoek gerust een manier die bij uzelf en bij de straat past om het '**portret**' te maken. Wilt u het liefst een enquête laten rondgaan en die in statistieken gieten, doe dat dan gerust. Ook de gemeente of stad kunnen u helpen om cijfermateriaal te verzamelen. Wil u het liever wat losser en creatiever? Maak een collage van uw straat, of ga (samen met de kinderen) de straat op om foto's, filmpjes, tekeningen te maken, mensen te interviewen... Misschien kunt u het verzamelde materiaal later wel ergens tentoonstellen voor alle bewoners?

LOOP EENS OP STRAAT

Spionage voor beginners

Hoe wordt de straat nu al gebruikt? Dat komt u te weten door op verschillende momenten (weekend, week, vakantie, mooi weer of regen) te kijken wat er gebeurt, hoe kinderen en volwassenen zich daar bewegen. Doe dit met een groep bewoners én met de kinderen erbij. Laat hen eventueel foto's nemen van de hoekjes die zij leuk vinden of net willen aanpakken. Tegelijk of achteraf kunt u de vragenlijst invullen. Bij elke vraag krijgt u de kans om op een lijn aan te kruisen waar ongeveer uw straat zich bevindt. Dat zal uiteraard een schatting zijn en geen exacte wetenschap. De bijkomende vragen hoeft u ook niet allemaal in te vullen, ze helpen vooral om het beeld scherper te stellen.

ZIJN ER AL SPEELVOGELS?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Kinderen en jongeren spelen op straat, op het voetpad, in het parkje, en in allerlei hoekjes en kanten. Zij kennen deze plekken het best: vraag hen dus zeker of ze in de straat kunnen spelen en waar ze dat het liefst doen.

Is dat op de stoep? Hebben ze een goeie speelplek in de buurt? Kunnen ze ook midden op straat spelen? Of moeten ze hun spel voortdurend onderbreken voor auto's? Ga ook een stapje verder. Zijn er misschien mogelijkheden in een aanpalende straat? Die kan dan bijvoorbeeld beter bereikbaar worden door een goede oversteekplaats te voorzien.

LOOPT EEN EN ANDER OP WIELTJES?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Kinderen en jongeren vinden het heerlijk om te fietsen, skaten, steppen... Het is een ideale manier om hun gemeente of stad te ontdekken.

Is er een plek waar weinig of geen auto's komen, zodat ze er kunnen leren fietsen? Hebben kinderen ruimte om te skaten en te steppen? Is de ondergrond van de straat of het voetpad niet te hobbelig voor al die wielmpjes?

KOMEN JULLIE ELKAAR VAAK TEGEN?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Pleintjes, zitbanken, buurtwinkels of geveltuintjes zorgen voor ontmoeting tussen kinderen, tussen volwassenen en tussen generaties. Bekijk uw straat eens met die bril.

Waar loopt u elkaar nu al tegen het lijf? Waar vinden kinderen elkaar? Ook de overgangszones tussen voordeur en stoep zijn belangrijk voor kinderen en jongeren. Blijven mensen langer op straat hangen dan strikt noodzakelijk? Dat is een goed teken!

IS HET RUSTIG WONEN?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Hoe drukker het verkeer is, des te minder zullen kinderen op straat spelen. Wat rustig en druk juist inhouden, is niet exact te meten. Eventueel kunt u tellen hoeveel auto's en andere gemotoriseerde voertuigen er per uur door de straat rijden. (zie kader: *De telduivel*)

Ligt uw straat in een rustige woonbuurt of net langs een drukke verbindingsweg? Is er amper doorgaand verkeer, omdat uw straat doodlopend is? Of staan er bijvoorbeeld ergens paaltjes die het doorgaand verkeer tegenhouden? Rijden er bussen of trams in uw straat?

RIJDT IEDEREEN TRAAG GENOEG?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Ook de toegelaten snelheid speelt een enorme rol. Het verschil tussen een straat met snelheidsregime 20, 30 of 50 is bijvoorbeeld groot. De categorie van uw straat zal mee bepalen wat mogelijk is. (zie kader: *Hoger, lager*)

Rijden de auto's traag, omdat er gewoon te veel verkeer is? Vertraagt de volledige inrichting van uw straat het verkeer? Of zorgen kleine ingrepen hiervoor? Als die vertragende ingrepen er nog niet zijn, ziet u dan mogelijkheden voor de toekomst?

KUNNEN DE AUTO'S OPZIJ?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

Parkeren is vaak een lastig thema in buurten en wijken. Auto's nemen immers niet alleen ruimte in, maar hinderen vaak het overzicht voor kinderen, of ze maken een voetbalpartijtje onmogelijk omdat er te veel

kans is op schade. Het is daarom nodig een goed zicht te krijgen op de parkeerdruk. Een mogelijkheid is om een parkeertelling te doen: u telt dan op een weekdag en een weekenddag elk uur hoeveel auto's er staan. Dat geeft u een uitgangspunt om gesprekken met de gemeente of stad te starten.

Is er een parkeerprobleem in uw straat? Waar neemt parkeren fijne speelruimte in? Hebben de meeste bewoners een of meer auto's? Komt de parkeerdruk van mensen die in de buurt werken? Zijn er piekperiodes? Is er ruimte elders in de wijk waar meer mensen kunnen parkeren? Worden alle garages en opritten voldoende gebruikt?

KAN HET MISSCHIEN OOK ZONDER VERKEER?

JA				NEE
----	--	--	--	-----

In een straat die echt rekening houdt met kinderen, hebben auto's niet altijd en overal voorrang. Misschien kan een straat geheel of gedeeltelijk autovrij of autoluw worden gemaakt. In een autoluwe straat wordt alleen plaatselijk verkeer toegelaten, gedurende de hele dag, tijdens bepaalde uren, of in afgebakende periodes (zoals bij de speelstraat).

Zijn er delen van uw straat autovrij? Zijn er autoluwe zones? Zijn die haalbaar, en zo ja: waar of wanneer? Breng ook in kaart waar de verschillende garage-ingangen zich bevinden: op die plekken zijn kinderen immers minder zichtbaar en hebben ze zelf ook minder overzicht.

DE TELDUIVEL

U kunt uw straat op verschillende manieren analyseren: u kunt focussen op de cijfers en metingen, of op de manier waarop bewoners hun straat beleven. Denkt u dat het iets oplevert om te tellen, doe dit dan gerust, maar houd in het achterhoofd dat ook cijfers maar één kant van de werkelijkheid vormen. Een straat kan bijvoorbeeld op basis van cijfers (zoals het aantal auto's dat erdoor rijdt per uur) objectief gezien 'veilig' zijn, terwijl de bewoners en gebruikers ze toch als 'gevaarlijk' ervaren, omdat er bijvoorbeeld een onoverzichtelijke bocht is of omdat er eerder een ongeval gebeurde.

In het beste geval vullen cijfers en ervaringen elkaar dus aan, maar soms is het tellen op zich toch zinvol. De breedte van de straat en het voetpad kunt u bijvoorbeeld beter opmeten in plaats van erover te filosoferen. In sommige gevallen kan het ook nuttig zijn om elke boom te tellen, of elke auto, of om met de chronometer te timen hoe lang een kind erover doet om zijn of haar straat over te steken. Zorg ervoor dat u op verschillende momenten van de dag en week tellingen uitvoert. Soms zullen die argumenten net doorslaggevend zijn om een stad of gemeente te overtuigen.

HOGER, LAGER

De meeste straten krijgen een categorie, die is vastgelegd in het Ruimtelijk Structuurplan. Die categorie geeft aan welke functie voor een straat of weg gewenst is. Zo zijn wegen opgedeeld in hoofdwegen, primaire wegen, secundaire wegen en lokale wegen, die op hun beurt ook nog eens onderverdeeld zijn. Hoe hoger de categorie, hoe meer verkeer de straat zagezegd kan slikken. De straat zal daar ook op ingericht zijn.

In de praktijk zullen vooral straten met een lagere categorie makkelijker op kinderen afgestemd worden, maar het loont in elke straat de moeite om te zoeken naar oplossingen en verbeterpunten. Wilt u weten hoe het zit met de categorie van uw straat? Ga dan zeker uw licht opsteken bij de mobiliteitsdienst of bekijk het mobiliteitsplan.

LOOP EENS OP STRAAT

Aan de slag met lintmeter en kleurpotlood

Dit deel gaat niet meer over het gebruik, maar over de inrichting van uw straat. Om die concreter in kaart te brengen, gaat u - heerlijk ambachtelijk - aan de slag met de **lintmeter, en wat potloden en stiften**. Meet samen met kinderen en jongeren uw straat op en maak er een tekening (plattegrond) van. Zorg dat de verschillende elementen van uw straat erop staan: rijweg, voetpad, aantal bomen en struiken, parkeerplaatsen, banken, voordeuren en garages... U kunt hiervoor gebruik maken van gratis online kaartmateriaal. Als u eenmaal een goede basiskaart hebt gemaakt, kunt u die later gebruiken wanneer u zich over de concrete inrichting buigt. Als u liever foto's neemt en afdrukt, dan kan dat natuurlijk ook. U kunt dan op die foto's tekenen en noteren.

IS DE STRAAT BREED GENOEG?

Wettelijk moet het deel van de stoep zonder obstakels minstens 1,5 meter breed zijn, maar naast een drukke weg met vrachtwagens en bussen is dat best nog zeker een halve meter breder. Wat 'breed genoeg' is, hangt van veel zaken af: moeten er veel voorgangers door, of niet? Zijn er terrassen, fietsenstallingen, zitbanken, hebben winkels er een deel van hun waren uitgesteld? Zijn er veel palen en bomen?

Meet even na. Hoe breed is uw straat, en hoe breed de stoep? Is dit voldoende om er prettig te kunnen spelen en vertoeven? Misschien is de stoep op een bepaalde plek zeer breed en kan er hier een speeltuig geplaatst worden? Of zijn er mogelijkheden om de stoep ergens te verbreden? Het kan ook zijn dat u in een 'woonerf' woont, waar geen stoep voorzien is. Werkt dit systeem voor de kinderen? Of blijft het te druk of te onveilig om daar te spelen?

WAAR ZIJN DE HINDERNISSEN?

Slechte voetpaden, te hoge boordstenen, grote hoogteverschillen staan een vlotte verplaatsing in de weg. Dat geldt niet alleen voor kinderen en jongeren op wielotjes, maar ook voor ouders met buggy's en senioren die moeilijk te been zijn. Ook onoverzichtelijke kruispunten zijn gevaarlijke hindernissen voor kinderen en jongeren.

Doe de test. Hoe vlot kunnen kinderen stappen? Kan je hier met een buggy door? Met een rolstoel? Waar zijn de hindernissen? Breng ze in kaart!

GERAAK JE AAN DE OVERKANT?

In een ideale straat kunnen kinderen overal oversteken. In de praktijk is dat lang niet altijd het geval, maar er moeten minstens een aantal goede oversteekplaatsen zijn.

Time met een chronometer hoe lang het duurt voor een kind om de straat over te steken.

Time met een chronometer hoe lang het duurt voor een kind om de straat over te steken. Is dit aanvaardbaar? U kunt dit ook zelf testen door uzelf de opdracht te geven om pas over te steken als er géén auto rijdt in de straat. Geraakt u zo nog over? Waar wel? Waar niet? Misschien is er een wegversmalling, een middenberm, een zebrapad, of zijn er verkeerslichten. Kunnen kinderen daar wél oversteken? Breng die dan in kaart.

Ook belangrijk is de zichtbaarheid. Is de straat overzichtelijk? Zijn er hindernissen, straatmeubilair, groen of geparkeerde wagens die ervoor zorgen dat kinderen geen overzicht hebben én dat chauffeurs hen minder snel opmerken?

IS ER OOK GROEN?

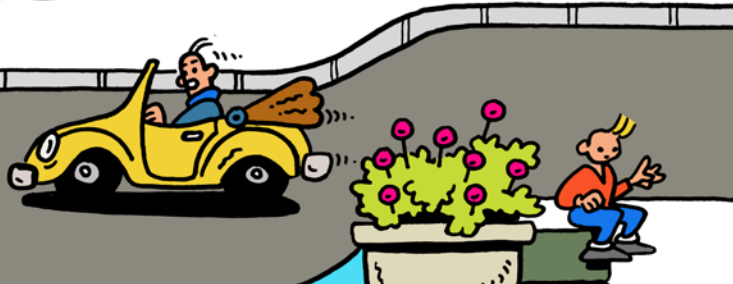
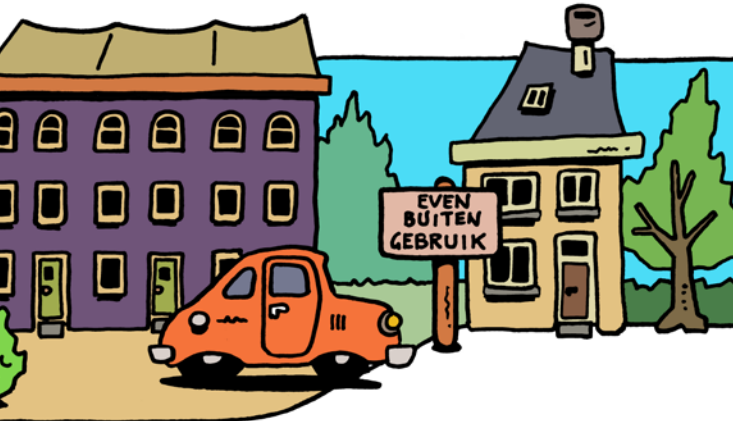
Struiken, bomen en grasveldjes geven kinderen de kans om bloemen, insecten, eetbare bessen... te ontdekken en ze bieden schaduw, zitruimte, verstopplaatsen, klimplekken.

Hoe groen is uw straat? Zijn er kleine geveltuintjes, grote bomen, voortuintjes of een park in de buurt? Waar is er ruimte voor verbetering?

HOE ZIT HET MET SFEER EN GEZELLIGHEID?

Voor kinderen en jongeren moet een straat er niet altijd en overal hetzelfde uitzien: ze is de som van al hun wensen. Door te werken met vorm en kleur geeft u karakter aan de straat, zonder dat het daarom schreeuwerig hoeft te zijn. Kleur kan op allerlei manieren toegevoegd worden: door vrolijke gevels, groen, straatmeubilair, of speelse patronen op het voetpad.

Hoe kleurrijk en gezellig is de straat op dit moment? Heeft ze genoeg karakter? Waar zitten de pittige elementen? Wat zou u graag toevoegen?

STAP 3: HET GROTE DROMEN-DEBAT

Als u de knelpunten en sterktes van de straat in kaart hebt gebracht, kunt u werk maken van concrete plannen. Haal er nog even uw analyses (en uw tekeningen, foto's...) bij en bespreek ze. Waar wilt u naartoe met uw straat? Hoe zou u ze het liefst meer op kinderen afstemmen? Probeer deze vraag nog niet te technisch te beantwoorden. Mensen dromen zelden van 3,5 meter brede voetpaden, wel van meer avonturen voor de deur of ontmoetingskansen tussen oud en jong. Wilt u een autoluwe of zelfs autovrije straat? Of wilt u de straat vooral wat levendiger maken? Een blik op de tekening vooraan kan inspiratie brengen. Welk deel spreekt u het meest aan?

Betrek bij deze stap ook de hele straat. Doe eventueel een nieuwe oproep, bijvoorbeeld via Facebook, of organiseer een bewonersvergadering. Het is heel normaal dat u botst op een aantal spanningen. Dat helpt u om een sterke droom uit te tekenen, originele oplossingen te zoeken (zie verder) en om andere bewoners enthousiast te krijgen.

Zorg dat iedereen van zich kan laten horen. Vaak klinken nee-stemmers tijdens vergaderingen immers net iets luider, waardoor anderen geneigd zijn te zwijgen.

Dit zijn een paar mogelijke spanningsvelden, die wellicht voer voor discussie zullen leveren.

JONG EN OUD

In de meeste straten vind je een mix van leeftijdsgroepen en zelfs in een veeleer 'oude' straat komt nog wel eens jong volk langs. Hoe geef je al die groepen een plaats? Jong en oud zullen wel eens tegenover elkaar worden geplaatst, maar als puntje bij paaltje komt, hebben ze allemaal belang bij een straat die ver00verd wordt.

RAPPEN EN TREUZELAARS

Als we het over een 'leefbare' straat hebben, is het niet altijd duidelijk wat we bedoelen. Moet je er rap doorheen kunnen, of net niet? Voor de kinderen mag het alleszins trager. Snelheid is bovendien heel relatief. Het kan verhelderend zijn om even te berekenen hoeveel (of liever: hoe weinig) seconden er 'gewonnen' worden als auto's er 50km/u rijden in plaats van 30km/u.

ORDE EN ROMMEL

Straten waar kinderen een plaats krijgen, brengen vaak meer kleur mee, misschien ook wat chaos door tijdelijke speeltoestellen, bankjes en rondslingerende ballen of steps. Er zal al eens een stuk gras vertrappeld geraken of een tak afbreken. Soms ligt er een berg(je) zand op het voetpad. Is daar ruimte voor? Hoe kleurrijk of strak willen u en andere buren de straat?

PARKEREN EN SPELEN

In veel straten is de parkeerdruk groot en als we die willen verminderen, is een creatieve aanpak nodig. De eerste vraag is: zijn al die auto's hier nodig? Daarna kan er naar oplossingen gezocht worden. Kan de straat autovrij gemaakt worden? Kunnen er een aantal parkeerplaatsen in de straat verdwijnen? Kunnen meer bewoners hun auto in de garage of op de oprit kwijt? Is er een plek voorbij de straat waar misschien extra parkeerruimte kan komen?

SPRINT EN MARATHON

Naast ingrepen op lange termijn zijn er ook creatieve en tijdelijke ingrepen die veel sneller effect hebben. De mogelijkheden zijn misschien wel ruimer dan dat op het eerste gezicht lijkt.

**NA DE ANALYSES EN DE STEVIGE
DEBATTEN, PROBEERT U UW
DROMEN EN PLANNEN NU TE
VATTEN IN ENKELE KERNZINNEN.**

Wat we willen, is een straat die uitnodigt om...

.....
.....
.....
.....

Daarom willen we werk maken van...

.....
.....
.....
.....

STAP 4: EEN WAAIER VAN OPLOSSINGEN

Een droom heeft tijd nodig en ook de concrete oplossingen moeten rijpen. Daarom willen we u hier vooral inspireren met een waaier van mogelijkheden. Voor elke wens kunt u vaak verschillende kanten uit, maar in grote lijnen zijn er vier mogelijkheden.

- **Autovrije zone**

Dit is het ideale uitgangspunt voor een kindvriendelijke straat. De volledige straat of delen ervan worden dan autovrij, en dat permanent of op bepaalde tijdstippen. De laatste 50 meter van een doodlopende straat kunt u bijvoorbeeld vrij makkelijk permanent verkeersvrij maken. Ook voor brandweer, huisvuilophaling, uitladen van boodschappen vormt dit geen probleem.

- **Autoarme straat**

Hier rijden zo weinig auto's dat kinderen er gewoon midden op straat kunnen spelen. In de praktijk zijn dit meestal doodlopende straten, of straten die met paaltjes het doorgaande autoverkeer weren. Bij voorkeur is de straat een woonerf en wordt ze zo ook ingericht, zonder stoepen, zodat een chauffeur meteen weet dat hij hier goed moet opletten. Ook met creatieve ingrepen kun je dat effect bereiken.

- **Autoluwe straat**

In een woonwijk is het meestal te druk om midden op straat te spelen. Kinderen hebben hier baat bij een veilige stoep. Tegelijk zijn er genoeg momenten zonder rijdende auto's in de straat, waardoor spelen op straat toch mogelijk is op bepaalde plekken en tijdstippen. Traag verkeer (maximum 30 km/uur) is hier noodzakelijk. Creatieve en tijdelijke ingrepen, maar ook vaste inrichtingen kunnen helpen om dat te bereiken.

- **Autovolle straat**

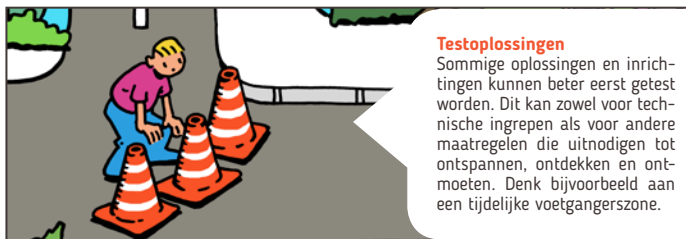
Hier rijdt continu verkeer, zodat een kind er weinig kans ziet om veilig over te steken. U zult in zo'n straat vooral oplossingen moeten zoeken in de randen van de straat. Misschien kan er werk gemaakt worden van betere oversteekplaatsen, of kunnen er veilige routes naar speelplekken komen.

Welke de beste keuze voor uw straat wordt, willen en kunnen we u niet dicteren. Voor elke van deze vier mogelijkheden, zijn er verschillende concrete oplossingen. Hierna vindt u een selectie.

1. TIJDELIJKE INGREPEN

Dit is vaak een vrij snelle manier om ontdekken, ontspannen en ontmoeten waar te maken in de straat. Omdat tijdelijke ingrepen gedurende een korte periode plaatsvinden, botsen ze vaak op minder weerstand dan permanente herinrichtingen. Het vraagt wel heel wat organisatie en inzet van de bewoners, omdat bijvoorbeeld speel- en leefstraten grotendeels gedragen worden door de straat. Houd er ook rekening mee dat u hier telkens de toestemming van de gemeente nodig hebt!

2. CREATIEVE INRICHTINGEN

Binnen een beperkt budget kunt u hiermee toch een aangename straat creëren. De ingrepen zijn ideaal voor een straat met creatieve, actiegerichte bewoners. Ze ogen wel minder traditioneel en sommigen zullen het misschien wat 'rommelig' vinden.

Speelmateriaal

Daag kinderen uit om te spelen met materiaal van de bewoners dat (tijdelijk) een plaats krijgt op het trottoir: een zandbak, glijbaan, zelfgemaakte goals, een mini-skate-ramp... Dit kunnen zelfs bespeelbare kunstwerkjes worden.

Tijdelijke patronen

Met straatverf en kleurekrijt maakt u patronen en tekeningen die kinderen uitnodigen om te spelen. Ook een synthetische grasmat maakt het al veel gezelliger. Laat de kinderen meehelpen en voorzie veel krijt in allerlei kleuren.

Straatmeubilair

Breng meer sfeer met zitbanken die u maakt van paletten, autobanden die veranderen in stoeltjes, een fietsstalling van resthout, een zelf getimmerde picknicktafel... The sky is the limit!

Zand en water

Een tijdelijke zandbak of wat bakken met water zorgen voor uren speelplezier. Zet er strandstoelen bij en u hebt uw eigen strand en een instant vakantiegevoel.

Kleurrijke gevels

Kleurrijke en groene gevels zorgen snel voor meer geborgenheid en een fijne sfeer. Misschien kunt u enkele tegels opbreken en bloemen en struiken aanplanten? Probeer er ook wat eetbare plantjes en bessenstruiken aan toe te voegen, voor een 'eetbare' straat.

Pocketparkje

Zo'n mini-park kan er bijvoorbeeld komen op de plaats waar vroeger enkele parkeerplaatsen waren. Zitbanken, groenaanplantingen, een kleine pottentuin en tafeltjes maken het gezellig. Een afscheiding naar de rijweg is nodig. Misschien is er zelfs ruimte voor een kleine moestuin?

3. VASTE STRAATINRICHTINGEN

Hieronder vallen meer ingrijpende aanpassingen. Ze hebben doorgaans een groot effect op de sfeer en veiligheid, maar vragen meer tijd en overleg (en budget). De bal ligt vooral in het kamp van de beheerder van de straat, al kunt u hier als bewoner natuurlijk invloed op uitoefenen. Niets houdt u tegen om actie te voeren voor uw plannen. Probeer wel altijd eerst te zoeken naar zoveel mogelijk medestanders en houd de acties positief.

Autovrij zone, plein of straat

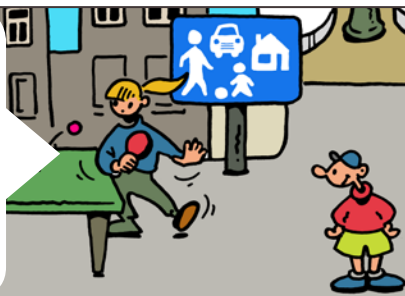
Dit is de ideale straat voor kinderen. Het is er veilig, gezellig en je kunt er voluit spelen. Er is bovendien een zee van ruimte voor groen, zitbanken, hangplekjes... Woont u langs een drukke verkeersweg? Dan is het misschien toch mogelijk om een autovrij paadje aan te leggen langs de achterkant van de tuinen.

Brede stoep/zonnestoep

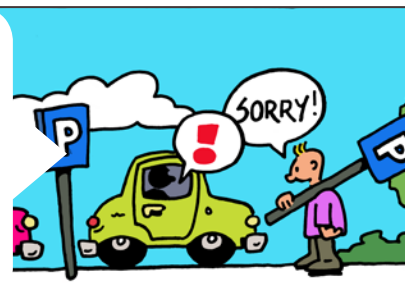
Bij een meer klassieke straat wordt de stoep heel belangrijk. Niet elke stoep moet er hetzelfde uitzien. Aan de kant die het meest zon vangt, kan die gerust wat breder worden. Hierdoor is er aan die kant meer plaats voor groen, spel, ontmoeting, voetgangers en fietsende kinderen.

Woonerf
Hier mogen kinderen in het midden van de straat spelen! Er is geen stoep, zodat chauffeurs weten dat ze extra moeten uitkijken. In een woonerf mag je ook maar 20 km/uur rijden. Geparkeerde auto's mogen het zicht op kinderen niet belemmeren, en staan best zo ver mogelijk aan de kant. Er zijn liefst ook paaltjes die het doorgaand verkeer weren.

Anders parkeren

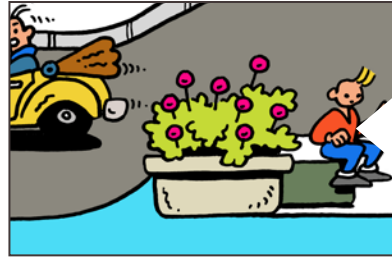
Parkeerplaatsen nemen veel ruimte in. Door een pleintje parkeervrij te maken, ontstaat een leuke plek voor heel de wijk. Is er een parking denkbaar aan de rand van de wijk? Kunnen de auto's na de kantooruren op de parking van een bedrijf terecht? Of zijn er bewoners die hun wagen op hun oprit kwijt kunnen?

Paaltjes

Paaltjes laten doorgaand verkeer uit de straat verdwijnen. Zet ze dan wel best op een plek waar er wat meer ruimte is, zodat daar ook een speelzone kan ontstaan. Denk aan een wijkpleintje of een speelplein.

Snelheidsremmer

Een rijsnelheid van 20 of 30 km/uur in plaats van 50 km/u verlaagt de kans op een ongeval enorm. Door in lange straten op strategische plaatsen het verkeer te vertragen, maak je ze dus veel veiliger. Voorbeelden zijn asverschuivingen, verkeersdrempels of elektronische borden met snelheidsaanduidingen.

Pleintjes, hoeken en voortuinen

Lege en vergeten stukjes straat kunnen beter op de buurt worden afgestemd, met speels meubilair, groenvoorzieningen... In de omgeving van een school kan er misschien een plein worden gemaakt. Ook voortuinen bieden, zeker voor jonge kinderen, een mogelijkheid om toch al op ontdekking te gaan in de buurt, omdat ze op de grens zitten tussen publiek en privé.

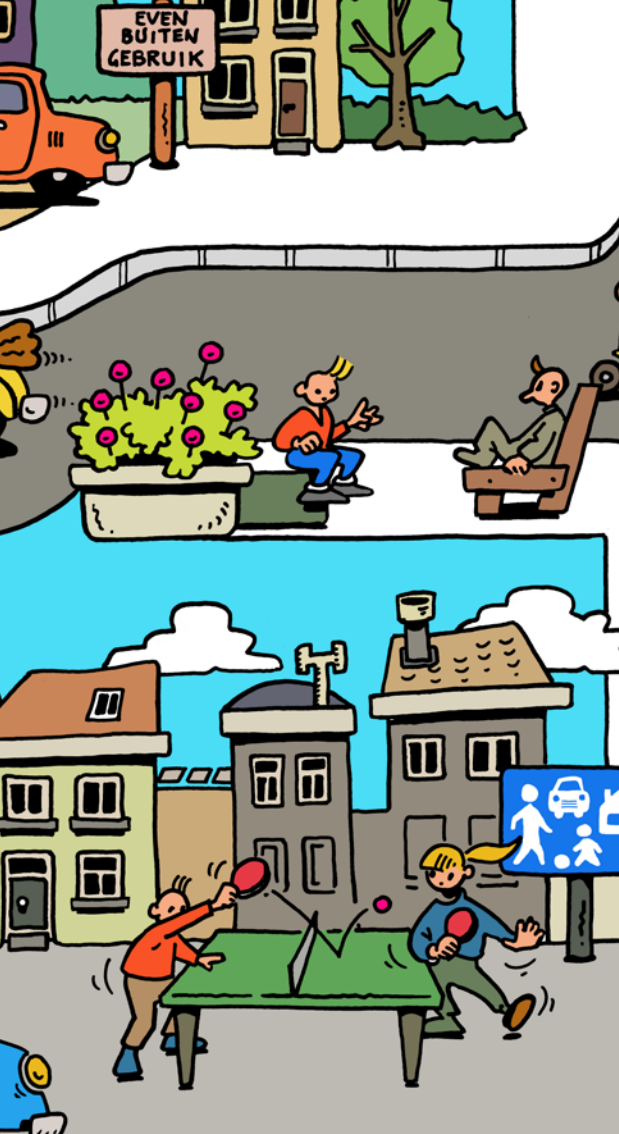
Betere fietsinfrastructuur

Zowel in autovrije als in auto-rijke straten kun je stimuleren dat er meer wordt gefietst. Er zijn heel wat mogelijkheden: een verhoogd fietspad, een afgescheiden fietspad, een suggestiestrook... Let wel: in een zone 20 of 30 is de regel dat men kiest voor gemengd verkeer.

Goede materialen

Een goede ondergrond maakt verplaatsingen te voet, per fiets, step, rolstoel... makkelijker. Kasseien zijn bijvoorbeeld te mijden. Dremfels en boordstenen moeten worden weggewerkt op plaatsen waar je moet oversteken. Ook de materiaalkeuze voor straatmeubilair doet er toe. Niet alles moet standaard zijn: veelzijdige materialen zorgen voor een aangename sfeer.

STAP 5: HOE MOET HET NU VERDER?

Hoe maakt u een keuze uit alle mogelijkheden? Teken verschillende ontwerpen of ga aan de slag met de plattegrond van uw straat. Zoek naar de rode draad doorheen de analyses die u maakte, de wensen die u noteerde en de mogelijkheden die u aanspraken. Ontwikkel dan één of meerdere ideeën die u verder wilt uitwerken. Nodig ook hier weer alle bewoners uit om mee te denken: een goed project valt of staat met de mate waarin het door de buurt wordt gedragen. Door overleg kunt u negatieve punten en bezorgdheden nog wegwerken.

Ga daarna het gesprek aan met de stedelijke en gemeentelijke diensten. Ook voor tijdelijke en creatieve ingrepen zult u immers eerst moeten overleggen! Zorg dat u een dossiertje hebt. Naast uw concrete ideeën kunnen dat de notities, metingen, kaarten, foto's en andere illustraties zijn die u intussen verzameld hebt. Misschien is er iemand in uw buurt die dat mooi kan bundelen in een document? Dat maakt het nog aantrekkelijker. Blijf ook hierna praten met de bewoners: het is belangrijk dat ze weten hoe ver de plannen staan, wat er mogelijk is en of er eventueel nog alternatieven moeten worden gezocht.

Veel succes!

TOT UW DIENST!

Elke gemeente of stad is op een gelijkaardige manier georganiseerd. Als u aan de slag wilt met uw straat, is het handig om daar zicht op te hebben.

De **mobilitiedienst of mobiliteitsambtenaar** is vaak het eerste aanspreekpunt als het gaat over straten, verkeer en mobiliteit. Zij stippelen het beleid uit en bereiden beslissingen over inrichtingen voor. In veel gemeenten is er echter (nog) geen mobiliteitsdienst.

De **technische dienst** voert werken uit, van kleine herstellingen tot de aanleg van straten.

De **groendienst** beheert de bomen, struiken, grasperken... Ook zij kunnen een aanspreekpunt zijn.

De dienst **ruimtelijke ordening** levert vergunningen af, maar bekijkt ook de algemene publieke ruimte en de ruimtelijke ontwikkelingen in uw stad of gemeente.

De **jeugdendienst** organiseert activiteiten voor kinderen en jongeren, maar werkt ook het speelruimtebeleid uit in uw stad of gemeente. Voor speelkansen moet u dus bij hen zijn. Ook als u een speelstraat wilt organiseren, zijn zij vaak het aanspreekpunt.

MEER INFORMATIE EN INSPIRATIE NODIG?

Er zijn heel wat websites die kunnen informeren en inspireren. Dit is maar een kleine greep uit het aanbod!

Over de kijk van kinderen

- **Kind & Samenleving vzw** biedt u handige tools om met kinderen een speelruimte te ontwerpen (zoals deze [Picto-play](#)). Bovendien ontdekt u er een schat aan materiaal over spelen, speelse ruimten en inspraak. www.k-s.be
- **'Bevrijd de speeltijger'** is een guitige poster die kinderen uitdaagt om de straat te veroveren en voluit te spelen. U kunt hem uithangen bij het raam, als een eerste prikkel om met de straat aan de slag te gaan. In de begeleidende tekst leest u bovendien waarom spelen zo belangrijk is. [Gratis downloadbaar](#) op de website van Kind & Samenleving.
- **De frigoboxboom** is dan weer een [gratis downloadbaar](#) kwartet dat laat zien hoe in één boom soms een halve speeltuin zit.

Over mobiliteit en de inrichting van kindvriendelijke straten

- **Mobiel 21** is een beweging voor duurzame mobiliteit, die wil inspireren om doordacht om te gaan met verplaatsingen. Ze maken geregeld werk van campagnes als Sam de Verkeerssling en Red de Stoep. Samen met het Netwerk Duurzame Mobiliteit organiseren zij de autovrije zondag. www.mobiel21.be
- **Netwerk Duurzame Mobiliteit** werd opgericht door [Komimo vzw](#), de Vlaamse koepel van mobiliteitsorganisaties, en maakt werk van duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. Zij organiseren onder meer de Week van de Mobiliteit en de Autovrije Zondag. www.duurzame-mobiliteit.be
- **Mobiel Vlaanderen** is een website van de Vlaamse overheid die heel wat antwoorden biedt over mobiliteit. U vindt er heel wat nieuwsbrieven, zoals [deze over kinderen en het verkeer](#). www.mobielvlaanderen.be
- **Lab van Troje** is een Gents initiatief en een laboratorium dat streeft naar een duurzame en leefbare stad. Zij organiseren onder meer de leefstraten. www.labvantroje.be
- **Kindvriendelijke steden en gemeenten** is een groep organisaties die samen om de twee jaar een label uitreiken aan steden en gemeenten die – samen met kinderen en jongeren – werk hebben gemaakt van kindvriendelijkheid. Aanwijzingen voor dat label zijn onder meer ruimte om te spelen en verkeersveiligheid. Mogelijk kan zo'n aantrekkelijk label dus een extra troef zijn om het bestuur over de streep te trekken voor uw project. www.kindvriendelijkestedenengemeenten.be

Over buiten spelen

- **Goe Gespeeld** groepeer verschillende organisaties die ijveren voor 'goed spelen'. Inspiratie over spelen in de publieke ruimte vindt u onder meer in [deze downloadbare](#) brochure. U ontdekt er bovendien een stappenplan voor het organiseren van een [speelstraat](#). www.goegespeeld.be
- **VVJ**, de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten, biedt onder meer informatie rond het recht op spelen, speelweefsel en speelstraten. www.vvj.be

- De **FOD Economie** biedt u inzicht in de reglementering over de veiligheid van speeltoestellen. Wilt u een speeltoestel in de straat, dan moet u een aantal veiligheidsmaatregelen in acht nemen.
- **Natuur in je buurt** biedt inspiratie voor al wie droomt van een groenere omgeving. Er is bijvoorbeeld een inspiratieboekje voor wie meer groen wil in zijn stad of gemeente.
www.natuurinjebuurt.be

Uit het buitenland

- **Projects for Public Spaces** is een organisatie in New York die ijvert voor straten die gericht zijn op ontdekken, ontspannen en ontmoeten. Ze hebben wereldwijd projecten lopen. www.pps.org
- **Playing Out** is een Britse organisatie die ervoor ijvert dat kinderen meer buiten, op straat, kunnen spelen. Ze informeren en inspireren bewoners om met hun straat aan de slag te gaan, en er bijvoorbeeld een speelstraat van te maken. Heel wat leuke ideeën, foto's en filmpjes! www.playingout.net

kind & samenleving

WWW.K-S.BE